

REPUBLIKA HRVATSKA
ETIČKO POVJERENSTVO
Zagreb, 6. svibnja 2019.

Na temelju članka 5. stavka 2. Pravila o načinu rada Etičkog povjerenstva u izborima članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske, kojim je propisano da Etičko povjerenstvo saziva tiskovne konferencije i novinare izvješćuje o svojim stajalištima, Etičko povjerenstvo u izborima članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske, koji će se održati 26. svibnja 2019. godine, objavljuje

PRIOPĆENJE

1. Postupajući po prijavi Glavnog tajnika Hrvatske demokratske zajednice gospodina Gordana Jandrokovića od 30. travnja 2019., podnesenoj protiv Hrvatskih suverenista/Lista broj 6 (HRAST/HKS/HSP AS/UHD), Etičko povjerenstvo je na sjednici održanoj 6. svibnja 2019. Hrvatskim suverenistima/Listi broj 6 (HRAST/HKS/HSP AS/UHD) izreklo upozorenje jer su isticanjem na svojim službenim Facebook mrežnim stranicama (<https://www.facebook.com/hrsuverenisti/>) poruke (posta) u obliku plakata s fotografijom predsjednika Hrvatske demokratske zajednice gospodina Andreja Plenkovića i tekstom "Istina o Istanbulskoj...Rekao ti je da se ne znaš potpisati...Pokaži mu da znaš zaokružiti 6!... HRAST/HKS/HSP AS/UHD" povrijedili članak 2. stavak 1. točku 6. Izbornog etičkog kodeksa ("Narodne novine", br. 43/19). Povjerenstvo je naložilo Hrvatskim suverenistima da bez odlaganja uklone sporni sadržaj sa službene Facebook stranice i da se javno ispričaju zbog počinjene povrede Izbornog etičkog kodeksa.

2. Postupajući po prijavi GONG-a od 6. svibnja 2019. podnesene protiv stranke Živi zid, Etičko povjerenstvo je na sjednici održanoj 6. svibnja 2019. Živom zidu izreklo upozorenje jer su objavom poveznice na članak s portala teleskop.hr na službenoj Facebook stranici stranke 5. svibnja 2019., a naslov kojeg članka glasi „Begovo Razdolje u strahu od migranata: Provaljuju u kuće, trgaju križeve i uništavaju imovinu – Teleskop“ i objavom poveznice na članak s portala rtl.vijesti.hr na službenoj Facebook stranici stranke 6. svibnja 2019., a naslov kojeg članka glasi „Bračnom paru migranti upali u kuću dok su spavali: „Mogli su nas ubiti? Samo sam plakala“, i nebrisanjem brojnih komentara govora mržnje i pozivanja na nasilje ispod obje objave, povrijedili članak 1. stavak 2. Izbornog etičkog kodeksa. Na osnovi članka 2. stavka 2. Izbornog etičkog kodeksa nalaže se Živom zidu da bez odlaganja uklone sadržaj iz točke 1. izreke ovog Upozorenja sa službene Facebook stranice i da se javno ispričaju zbog počinjene povrede Izbornog etičkog kodeksa.

3. Na sjednici održanoj 6. svibnja 2019. godine Povjerenstvo je donijelo odluke i u drugim postupcima po zaprimljenim prijavama.

3.1. Etičko povjerenstvo je 30. travnja 2019. zaprimilo putem elektroničke pošte dopis/prijavu udruge GONG u kojoj je zatraženo očitovanje o objavi na Facebook stranici Zagorske stranke (objava od 25. travnja 2019. godine, stranka ne ističe kandidacijsku listu na predstojećim izborima), a koja se odnosi na predsjednika i članove Zagorske stranke za Zagreb (stranke koja ističe kandidacijsku listu na predstojećim izborima). U tekstu objave pod naslovom "Priopćenje za javnost" koju potpisuje predsjednik stranke gospodin Miljenko Jerneiće navedeno je, između ostalog, sljedeće: "...Predsjednik Zagorske stranke za Zagreb je sve samo Zagorec ne, a

njegovo ime i prezime na najbolji mogući način govori i pokazuje koga ta marionetska i podanička strančica predstavlja, na čijoj listi je i nekoliko zagorskih poturica".

U prijavi se navodi kako je "stav Gongga da je kod stranaka koje svoj identitet grade na regionalnoj pripadnosti, razumljivo inzistiranje na identitetskoj povezanosti s regijom na koju se pozivaju svojim imenima i programima. No to ne znači da je primjereno uskraćivati legitimitet drugim izbornim akterima, a pogotovo to nije primjereno činiti normaliziranim korištenjem naziva 'poturice', koji pripada davno prošlom vremenu osmanskih osvajanja i čija upotreba iz današnje perspektive može biti interpretirana kao nacionalno isključujuća ili diskriminatorna". Udruga GONG u prijavi poziva Etičko povjerenstvo da "utvrdi je li navodom o 'zagorskim poturicama' prekršen Etički kodeks u smislu "širenja bilo kakve zlonamjerne ili neutemeljene optužbe protiv bilo kojeg kandidata", odnosno "izazivanja sumnje u kandidatovu lojalnost zajednici ili rodoljublje", a što su oblici ponašanja koje kao neprihvatljive navodi Etički kodeks".

Povjerenstvo je utvrdilo da nije nadležno za postupanje u povodu ove prijave s obzirom na to da Zagorska stranka nije sudionik izbora u smislu Zakona o izboru članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske i Izbornog etičkog kodeksa. S obzirom na postojanje formalnih zapreka za postupanje u ovom slučaju, Povjerenstvo nije niti ulazilo u meritum prijave, no podsjeća na Priopćenje od 30. travnja 2019. u kojem su pozvani ne samo svi izborni sudionici već i "sve političke stranke (parlamentarne i izvanparlamentarne) i cjelokupna hrvatska javnost na poštivanje kulture dijaloga i izbjegavanje osobnih i uvredljivih sadržaja kao i omalovažavanje kandidata na izborima za Europski parlament". Povjerenstvo također ukazuje i na to da je posebna odgovornost u tom smislu na čelnicima političkih stranaka koji bi se morali suzdržati od komentara i sadržaja koji su nacionalno isključujući i diskriminatorni i kojima se omalovažavaju kandidati na izborima za Europski parlament.

3.2. Etičko povjerenstvo je 1. svibnja 2019. godine zaprimilo putem elektroničke pošte od novinara gospodina Marinka Jurasica zamolbu za etičkom ocjenom ponašanja Samostalne demokratske srpske stranke koja se u kampanji za europske izbore koristi alkoholom, odnosno kako navode na Facebook stranici (poveznica <https://facebook.com/sdss.hr/posts/2287041254736670>): "malu bočicu rakije, našeg nacionalnog pića" uz poruku "Naime, mi se za prava manjina borimo žestoko". U prijavi se navodi da je "promicanje alkoholnih pića zakonom zabranjeno, a osobito bi se političari trebali suzdržavati od takvog ponašanja...Ipak je velika razlika između 'opijanja' birača slatkim obećanjima, i poticanja stvarnog opijanja u kampanji, premda ono prvo može biti daleko štetnije". Podnositelj zaključuje kako se čini "da je korištenje alkohola u izbornoj kampanji pod krinkom izborne dosjetke jedino moguće podvesti pod neodgovorno ponašanje koje nije u skladu s temeljnim vrijednostima Kodeksa", među kojima se ističe "odgovornost".

Povjerenstvo je od Samostalne demokratske srpske stranke dopisom upućenim putem elektroničke pošte zatražilo očitovanje o navodima iz prijave koje je zaprimljeno 6. svibnja 2019. i u kojem se, između ostalog, navodi da „kampanja SDSS nije usmjerena na promoviranje alkohola ni bilo kojeg njezinog proizvođača...sve je urađeno zbog toga da bi se sadržaj bočice transformirao u nedoslovan sadržaj poruke „Žestoko za prava manjina“ Prema tome, naša poruka nije „pijte žestoko“ već „žestoko ćemo se boriti za prava manjina“. Nakon uvida u prijavu i ostale dostupne izvore saznanja o činjenicama Etičko povjerenstvo zaključuje da isticanjem navedenog sadržaja na službenoj mrežnoj stranici Samostalna demokratska srpska stranka nije povrijedila Izborni etički kodeks. Povjerenstvo napominje kako nije ovlašteno odlučivati o eventualnim povredama zakona i drugih propisa kojima se zabranjuje oglašavanje

i promicanje različitih vrsta proizvoda pa tako i alkoholnih pića. Međutim, izvan tih okvira, i bez detaljnijeg upuštanja u meritum prijave, Povjerenstvo ističe kako ne bi bilo osnovano okarakterizirati isticanje navedenog sadržaja i dijeljenje (u smislu poklona) manjeg broja bočica rakije (bez oznake proizvođača odnosno robne marke) okupljenim novinarima kao "promicanje alkoholnih pića" niti kao "poticanje stvarnog opijanja u kampanji". Prema stajalištu Povjerenstva riječ je o izbornoj dosjetki i metaforičkoj figuri koja ne izlazi iz okvira slobode dopuštenog izbornog izražavanja i kao takva ne predstavlja povredu odredaba Izbornog etičkog kodeksa.

Međutim, Povjerenstvo načelno smatra da rašireno i učestalo korištenje alkoholnih pića u izbornoj promidžbi, i uz uvjet nepoštivanja načela razmjernosti kao važnog ustavnog i etičkog načela, ne bi bilo u skladu s izbornim etičkim standardima.

3.3. Etičko povjerenstvo je 2. svibnja zaprimilo putem elektroničke pošte od udruge GONG dopis/prijavu sljedećeg sadržaja: "Sukladno članku 4. Izbornog etičkog kodeksa u izborima članova u Europski parlament iz RH, Etičkom povjerenstvu skrećemo pozornost i tražimo očitovanje o slučaju pojavljivanja kandidata na izborima za Europski parlament kao dijela službenog izaslanstva na svečanosti obilježavanja obljetnice vojno-redarstvene operacije "Bljesak", što se jasno vidi iz niza medijskih objava, kao i same objave gospodina Resslera na njegovoj službenoj Facebook stranici od 1. svibnja koja se nalazi na [linku](#) i u prilogu. Također, vezano na isti članak Kodeksa, skrećemo pozornost i tražimo očitovanje vezano za jučerašnju proslavu Međunarodnog praznika rada u Maksimiru u organizaciji Grada Zagreba, na kojoj su se uz gradonačelnika Bandića u protokolu - dakle uz njega dok je dijelio grah - pojavili kandidati za Europski parlament sa liste 'Bandić Milan 365 - stranka rada i solidarnosti'. [Link](#) na članak."

U objavi sa službenih mrežnih stranica Vlade Republike Hrvatske (vlada.gov.hr) od 30. travnja 2019. pod naslovom "Predsjednik Vlade u Okučanima odao počast braniteljima poginulim u Vojno-redarstvenoj operaciji 'Bljesak'" navedeno je, između ostalog, da su uz predsjednika Vlade bili "ministrica regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Gabrijela Žalac te ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved".

U vezi prijave protiv kandidata za Europski parlament s liste "Bandić Milan 365 - stranka rada i solidarnosti" Povjerenstvo je izvršilo uvid u vijest koju je 1. svibnja 2019. objavila HINA pod naslovom "Kandidati s Bandićeve liste u parku Maksimiru dijelili porcije graha" i u kojoj je, između ostalog, navedeno sljedeće: "Proslavi 1. svibnja u zagrebačkom parku Maksimiru te dijeljenju porcija graha građanima pridružile su se i kandidatkinje i kandidati liste Stranke rada i solidarnosti zagrebačkog gradonačelnika Milana Bandića na izborima za Europski parlament ... Nositeljica liste, direktorica Turističke zajednice grada Zagreba Martina Bienenfeld ... Kandidatkinja Jelena Pavičić Vukičević, koja je i zamjenica gradonačelnika Bandića".

Nakon uvida u prijavu i ostale dostupne izvore saznanja o činjenicama, Etičko povjerenstvo zaključuje da postupcima opisanima u prijavi nije povrijeđen Izborni etički kodeks. Niti jedan od navedenih događaja ne može se smatrati predizbornim skupom niti izbornom promidžbom. Osobe koje se spominju u prijavi nisu u navedenim prigodama javno predstavljale niti obrazlagale svoj izborni program. Riječ je o službenim manifestacijama javnih vlasti (na središnjoj i lokalnoj razini) od kojih je povod za prvu svečano obilježavanje oslobodilačke vojne operacije i odavanje počasti žrtvama, a za drugu proslava Međunarodnog praznika rada. To što termin održavanja navedenih manifestacija vremenski koincidira s izbornom promidžbom ne znači automatski da su one dijelom te promidžbe. Riječ je o događajima koji

se obilježavaju već dugi niz godina bez obzira na to radi li se o izbornoj godini ili ne. Međutim, bez obzira što nije riječ o povredi Kodeksa *stricto sensu*, Povjerenstvo je svjesno da bi javnost ili dio javnosti na razini dojma mogli zaključiti da se radi o iskorištavanju službenih manifestacija za izbornu promidžbu, zbog čega poziva sve političke stranke i pojedince koji su uključeni u izbore za Europski parlament da se u najvećoj mogućoj mjeri suzdrže od pojavljivanja na takvim i sličnim manifestacijama u organizaciji središnje državne ili lokalnih vlasti.

3.4. Etičko povjerenstvo je 2. svibnja od Državnog izbornog povjerenstva zaprimilo putem elektroničke pošte proslijeđen dopis/prijavu gospode dr. Marine Lichter Štajduhar protiv gospode Ivane Delaš, kandidatkinje stranke Živi zid na izborima za Europski parlament. U prijavi se izvještava o "lažnoj i neistinitoj izjavi gospode Ivane Delaš (Živi zid) na Skupu o cijepljenju u Hrvatskom liječničkom zboru dana 27.04.2019., a koji je organiziralo Hrvatsko epidemiološko društvo. Naime pred prepunim auditorijem liječnika navela je moje ime i prezime kao primjer liječnika koji na vratima ordinacije ima obavijest da neće izdavati potvrde o upisu u vrtić i liječiti djecu koja nisu cijepljena. Takva obavijest nije bila nikada na vratima moje ordinacije niti u čekaonici a niti će biti".

Povjerenstvo je od gospode Ivane Delaš dopisom upućenim putem elektroničke pošte zatražilo očitovanje o ovoj prijavi koje je zaprimljeno 6. svibnja 2019. Etičko povjerenstvo smatra da u ovom slučaju nije dokazano da se radi o povredi Izbornog etičkog kodeksa i ponovno podsjeća na ranije odluke u kojima je utvrđeno da ono ne raspolaže instrumentima za procjenu istinitosti određenih sadržaja navedenih u prijavama. Kako prijavi nisu priložene izjave svjedoka ili bilo koji drugi dokaz iz kojeg bi proizlazilo da je gospođa Ivana Delaš dala navedenu izjavu, i s obzirom da ona u svom odgovoru opovrgava da je kritične zgrade na Skupu o cijepljenju rekla ono što joj podnositeljica prijave stavlja na teret (prilažući i video snimku), Povjerenstvo utvrđuje da u konkretnom slučaju nije riječ o povredi Izbornog etičkog kodeksa.

3.5. Etičko povjerenstvo je 3. svibnja od Državnog izbornog povjerenstva zaprimilo putem elektroničke pošte proslijeđen zahtjev za očitovanjem udruge GONG protiv Marijane Petir, kandidatkinje na izborima za Europski parlament. U zahtjevu za očitovanjem, koji je 29. travnja 2019. godine putem elektroničke pošte upućen Državnom izbornom povjerenstvu, navedeno je sljedeće: "Sukladno članku 46. stavak 1. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu Državnom izbornom povjerenstvu skrećemo pozornost i tražimo očitovanje o slučaju objave na Facebook stranici Marijane Petir od 15. travnja 2019. godine, a koja se nalazi na [linku](#) i u prilogu s više informacija".

U dopisu Državnog izbornog povjerenstva upućenom Etičkom povjerenstvu se "napominje da se Državno izborno povjerenstvo Republike očitovalo u odnosu na dio koji se odnosi na nadzor financiranja prema priloženom dopisu". U očitovanju Državnog izbornog povjerenstva klasa: 013-08/19-05/101 urbroj: 507-04/03-19-2 od 3. svibnja 2019. navedeno je, između ostalog, da je "objava video snimke financirana od strane njemačke zaklade Konrad-Adenauer-Stiftung", da se radi o objavi s javne tribine koju je Hrvatska paneuropska unija – ogranak Osijek organizirala 11. travnja 2019. godine, a na tribini je, kao jedan od predavača, sudjelovala i Marijana Petir, hrvatska zastupnica u Europskom parlamentu. Državno izborno povjerenstvo utvrdilo je da gospođa "Marijana Petir u svom obraćanju na navedenoj video snimci nije javno predstavljala niti obrazlagala svoj izborni program te se njezino predavanje odnosilo na redovitu aktivnost koju obnaša kao članica Europskog parlamenta iz Republike Hrvatske" te je na osnovi toga zaključilo da video snimka "nije izravno povezana s izbornom promidžbom i ne smatra se aktivnostima izborne promidžbe te samim time ne smatra se nedozvoljenom

donacijom iz članka 46. stavak 1. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma ("Narodne novine", br. 29/19.)".

Etičko povjerenstvo je uvidom u objavljenu video snimku, očitovanje Državnog izbornog povjerenstva i druge relevantne izvore saznanja o činjenicama utvrdilo da u objavljenom sadržaju nema elemenata povrede Izbornog etičkog kodeksa jer u opisanom postupanju nedostaje poveznica s izbornom promidžbom. Na temelju članka 68. stavka 2. Zakona o izboru članova u Europski parlament iz Republike Hrvatske ("Narodne novine", br. 92/10, 23/13, 143/13) "Etičko povjerenstvo ocjenjuje ponašanje sudionika izbora tijekom izborne promidžbe i samog postupka izbora i provodi izvanupravni nadzor izborne promidžbe". Dakle, Povjerenstvo je suglasno s ocjenom Državnog izbornog povjerenstva da se iz analize sadržaja objavljene video snimke ne može zaključiti da je ista izravno povezana s izbornom promidžbom zbog čega nedostaje kontekstualni element povrede Izbornog etičkog kodeksa.

Etičko povjerenstvo načelno poziva sve sudionike izbornog postupka da se suzdrže od sudjelovanja u događajima koje financiraju strane pravne osobe.

4. Etičko povjerenstvo ujedno podsjeća sve kandidate na izborima u Europski parlament iz Republike Hrvatske 2019., a osobito državne dužnosnike, na dužnost postupanja u skladu s Izbornim etičkim kodeksom. Uz ukazivanje na nedopuštenost korištenja materijalnih resursa države i lokalne samouprave koji su izričito zabranjeni Izbornim etičkim kodeksom, Povjerenstvo ponovno poziva sve izborne sudionike, a osobito dužnosnike, da se u najvećoj mogućoj mjeri suzdrže i od iskorištavanja službenih manifestacija u organizaciji države ili lokalne samouprave tijekom izborne promidžbe.

PREDSJEDNIK POVJERENSTVA

Akademik Velimir Neidhardt